

Janez Črnej, raziskovalec genocidnih dejanj na Celjskem

Tekst: Biserka Karneža Cerjak Foto: Primož Lavre
biserka.karneza.cerjak@reporter.si

Celjani hodijo na pokopališče po prikritih grobiščih

Za mesto Celje, ki je vse od povojnih pobojev obdano z množičnimi grobišči, je desetletja veljala zarota molka. S sistematičnim zbiranjem in zapisovanjem skrivnostnih zgodb o grozodejstvih jo je najbolj prelomil Janez Črnej. Da se strasti še niso pomirile, je lahko spoznal ob izidu svoje knjige Grobišča na Celjskem. Ker je skupaj s številnimi pričevalci nalil čistega vina v kelih naše zločini zaznamovane polpretekle zgodovine, so bile znova brez sramu izgovorjene besede, »da bi bilo treba pobiti vse takšne, kot je Črnej.«

■ **Po izidu vaše knjige Grobišča na Celjskem so vas označili za lažnivca. Ivan Grobelnik - Ivo, predsednik Društva pohodnikov Stari Pisker Celje, vas je pozval celo na javna soočanja.**

Ob predstavitvi svoje knjige o Starem piskru v celjskem narodnem domu je Ivan Grobelnik vztrajno nadaljeval obtožbe zoper mene. Zanj je bil namreč najbolj moteč moj opis izpusta zapornikov iz Starega piskra, pri katerem je šlo za obračun med samimi partizani. Že leta 1998 sem dal kot svetnik mestne občine pobudo, naj se razčisti, kaj je bilo v ozadju partizanske akcije, a je bilo vse tiho, lani pa se je ob izidu moje knjige zdaj 92-letni Grobelnik nenadoma prebudil. Prepričan sem, da pri tem sploh ne deluje sam, temveč je v ozadju stranka SD ter poslanka Andreja Rihter, nekdanja direktorica Muzeja novejšje zgodovine Celje. To potrjuje tudi obsežna akcija, saj so po hišah v Slovenskih Konjicah, Zrečah, Dobrni, Vojniku in Celju razdelili v nabiralnike pisma, v njih pa zapisali, da lažem.

■ **Ali so vam zagrozili s tožbo?**

Ne, le Grobelnik piše o tem, da lažem, da si izmišljujem in da bi se z mano strahno rad soočil v eni izmed dvoran.

■ **Kako so se odzvali Celjani?**

Ne vem, ker nisem hodil na predstavitve njegove knjige *Stari pisker, resnica in laži*, sem mu pa napisal pismo, v katerem sem ga opozoril, da me čudi, ker nikjer ne omenja pisma Milice Gabrovec, znane kot partizanke Lenke Molek, ki je bila okrožna sekretarka OF za Celje in je bila torej Grobelniku politično predpostavljena. Prav njeno pismo, napisano gospodu Francu Kovaču, je bil povod za mojo svetniško pobudo leta 1998. Napisal sem mu tudi, da me zanima, kakšno vsebino sploh predstavlja Društvo pohodnikov Stari pisker, ki mu predseduje Grobelnik. Dejstvo je, da je imel zapor Stari pisker različna obdobja žrtev, iz Grobelnikove knjige pa ni mogoče razbrati, kateri čas časti. Ali je to leto 1941 ali 1944, morda 1945 ter še malo kasneje 1947. Žrtve teh obdobj so namreč zelo različne. Dodal sem še, da upam, da se *Vigred 1945*, ki jo je napisal dr. Kregar iz Muzeja novejšje zgodovine, ne bo povrnila.

■ **V Celju skorajda ni območja, kjer ne bi bilo množičnih grobišč. Kaj vse je bilo doslej storjeno za njihovo zaščito?**

Edini odziv je bil ta, da je občina Celje izdala odlok o zaščiti teh grobišč, ampak ga zlasti v času, odkar je župan Bojan Šrot, niso upoštevali in so grobišča še naprej prikrivali. Tipičen primer prikrivanja grobišča je Mlinarjev Janez na Teharjah.

■ **Posmrtno ostanke nasilno ubitih ljudi naj bi prepeljali pred letom 1990, ko so zgradili novo deponijo za Travnikom, kar ste tudi opisali v svoji knjigi. To se je dogajalo ponoči, ljudje pa so bili celo prepričani, da naj bi šlo za prevoz radioaktivnih odpadkov iz Krškega v deponijo Cinkarne Celje. Za ta prevoz naj bi bila po vaših podatkih najbolj odgovorna tedanji predsednik celjske skupščine Tone Zimšek in takratni direktor Cinkarne Celje Marjan Prelec.**

Prelec in Zimšek sta se sestajala in celo podpisala pogodbo, da bo odlagališče Cinkarne prevzela občina. Tako je danes dejanski lastnik teh odlagališč občina.

■ **Koliko so točne informacije o prevozihih posmrtnih ostankov žrtev na novo odlagališče?**

Kasneje je vse to precej zbledelo, jaz pa nisem tega natančneje preiskoval. Hotel

sem le dobiti zapisnike policije, ki je spremljala akcijo, a so mi dejali, da jih nimajo, ker jih je najbrž odnesel domov Vinko Gorenak, najprej komandir celjske milice, kasneje pa policijski inšpektor.

■ **Kdo vse so bile priče nočnih prevozov?**

Vse se je dogajalo od leta 1986 do 1990, ko je bilo še dejavno Društvo za varstvo okolja, kjer sem bil predsednik. V bližnji vasi Kresnike je živela gospa s prizadetim otrokom. Zaradi njega je morala večkrat vstajati sredi noči, zato je lahko videla, da so ponoči na novo pregrado vozili v spremstvu policije kamioni s »hruškami«. Kot da bi v deponijo streljali cement. Na to so opozorili tudi delavci iz Železarne Štore, ki so po koncu izmene hoteli ponoči domov, a jih niso pustili, ker je bila cesta zaprta. Pri opisu sem pustil nerešeno to, ali so prevažali

Bili so dokumenti za socialno zavarovanje za otroke, vendar so bili ob poplavi, verjetno leta 1954, zmočeni. Namesto da bi jih dali sušiti, so jih odpeljali na komunalno odlagališče na Teharje. To mi je potrdil dr. Ivan Dolinar, ki je bil takrat v službi in je bil šef enega izmed oddelkov. Vse te mokre dokumente so zmetali v zabojnik; zraven je bil tudi ves arhiv Petrička.

■ **Izjemno zanimiva in pretresljiva je izpoved Olge Leskošek, ki je bila vzgojena kot »janičarka«. Po uboju mame in sestre na Teharjah, medtem ko je očetu in bratu uspelo pobegniti v tujino, je komaj petletna ostala povsem sama. Skupaj z drugimi majhnimi otroki se je znašla v Štiterjevi vili, kjer jo je posvojil brat komunističnega oblastnika Franca Leskoška - Luke. Njena družina zdaj zagotovo že ve, kakšno skrivnost je vse do smrti skrivala v sebi?**

Potem ko je umrla za rakom, sem njenima sinovoma, ki živita v Ljubljani, predlagal, da na komisijo vložita prošnjo za odškodnino, ki jo lahko dobita po mami. Oba sta bila pri meni vsaj dve uri, eden je po poklicu veterinar, drugi pa strojni inženir. Kasneje se nista več oglasila, tudi odškodnine nista uveljavljala. Sicer pa informacija o življenju njune mame zanj ni bila povsem nova, saj jima je veliko že povedal njun oče.

Najbolj sem jezen na župana Bojana Šrota, ki je član Zveze borcev in se prav zato obnaša tako nepietetno.

■ **Vam je znano, ali je imela kasneje, ko je spoznala, da je posvojena, stike s svojim očetom in bratom, ki sta po vojni zbežala v Nemčijo?**

Njen mož mi je po njeni smrti povedal, da je v Nemčiji precej pozno našla brata, oče pa je umrl, še preden ga je odkrila. Z bratom sta imela stik, a je nato tudi on kmalu umrl. Gospe sem predlagal, da bi zase in za brata vložila vlogo za odškodnino, vendar ni hotela. Še vedno je namreč čutila, da je nekako v »žlahti« z Lukom Leskoškom kot posvojenka njegovega brata.

■ **Takšnih neverjetnih usod je izjemno veliko. Na hišnem pragu domačije v Medlogu sta bila ubita mlada mamica z otrokom, ki je bil rojen tik pred pobojem. Verjetno se še vedno ne ve, kdo sta bili ubiti žrtvi?**

Bila sta hrvaška begunca, za njun pobjo, ki je bil le še eden izmed mnogih »go-

posmrtni ostanke ali pa so morda zabeležili kakšne dokumente. Takrat se je govorilo še o tem, da so kamioni vozili iz smeri Šentjurga proti Štoram.

■ **Znano je, da je novo pregrado gradil Zidarjev SCT, gradnjo prve pregrade pa povezujejo predvsem z imenom inženirja Raspotnika, ki naj bi bil mož Črne vdove, zloglasne paznice s Petrička.**

Res je, z njo je bil poročen kar dvakrat.

■ **Kako pa je z verodostojnostjo pripovedi o Črni vdovi, v katero je vključeno pričevanje bratov Janič, ki sta bila kot otroka zaprta na Petričku?**

Po izidu knjige so mi vsaj trije Celjani potrdili, da je zapisano tudi resnično.

■ **Ste dobili še kakšno novo informacijo?** Ne, le potrdili so moj sum. Dietrich Ja-

nič mi je le še omenil, da so grobovi otrok iz Štiterjeve vile, kamor je bilo premeščeno večje število otrok s Petrička, verjetno v graščini Plevna v bližini Žalca. Graščino mi je tudi pokazal, zato sem na svoje stroške naredil sondiranje in prekop, a neuspešno. Očitno je šlo za napačno informacijo. Je pa bil v bližini velik globok vodnjak, zato sem domneval, da so fante iz graščine, za katerimi je po kopanju ostal kup oblačil in čevljev, zmetali v ta vodnjak.

■ **Ali bil lahko potrdili, da je bila Črna vdova nihče drug kot Cvetka Kuzmin?**

Prepričan sem, da je ta informacija povsem točna.

■ **O Petričku imamo le en sam dokument. Kakšna je možnost najdbe novih dokumentov?**

šarskih« izživiljanj, je vedel tudi lastnik domačije, kar mi je povedal njegov sin. Kasneje je bil v bližini te domačije speljan priklop za avtocesto, po prvotnem načrtu pa naj bi potekal prav čez množično grobišče. Ker smo vedeli, da je tam, je naša civilna iniciativa pisala na SCT ter jih opozorila, da morajo v primeru, če najdejo grobišča na tem območju, to razumeti kot morišče in najprej narediti pietetni odkop, nato pa vse ostanke prepeljati na Teharje. V zvezi s tem je nekdanji minister za pravosodje Lovro Šturm dosegel, da je bilo morišče v Medlogu prvič z odlokom razglašeno za grobišče, torej kot kraj, kjer se ne sme nič delati.

■ **Še bolj grozljiva usoda kot hrvaško begunko z dojenčkom je doletela Dragico Šibanc z območja Vojnika.**

O njej sem najprej napisal članek za Demokracijo. Po pričevanju njene sestre so jo od doma odpeljali pod pretvezo, da bo bolniška negovalka v Beli krajini, a so jo nato v bližini doma v šestem mesecu nosečnosti posilili partizani, nato pa umorili. V ta umor naj bi bil vpleten Rudi Selčan, po domače Lopatjekov Rudi, ki ne živi več, njegova družina pa je v javno objavljenem odgovoru na moj članek zatrjevala, da je bil v tem času v zaporu Stari pisker. Ko sem pri ponovnem odgovoru s konkretnimi podatki navedel, da njihove informacije niso točne, se niso več odzvali.

Tipičen primer prikrivanja grobišča je Mlinarjev Janez na Teharjah.

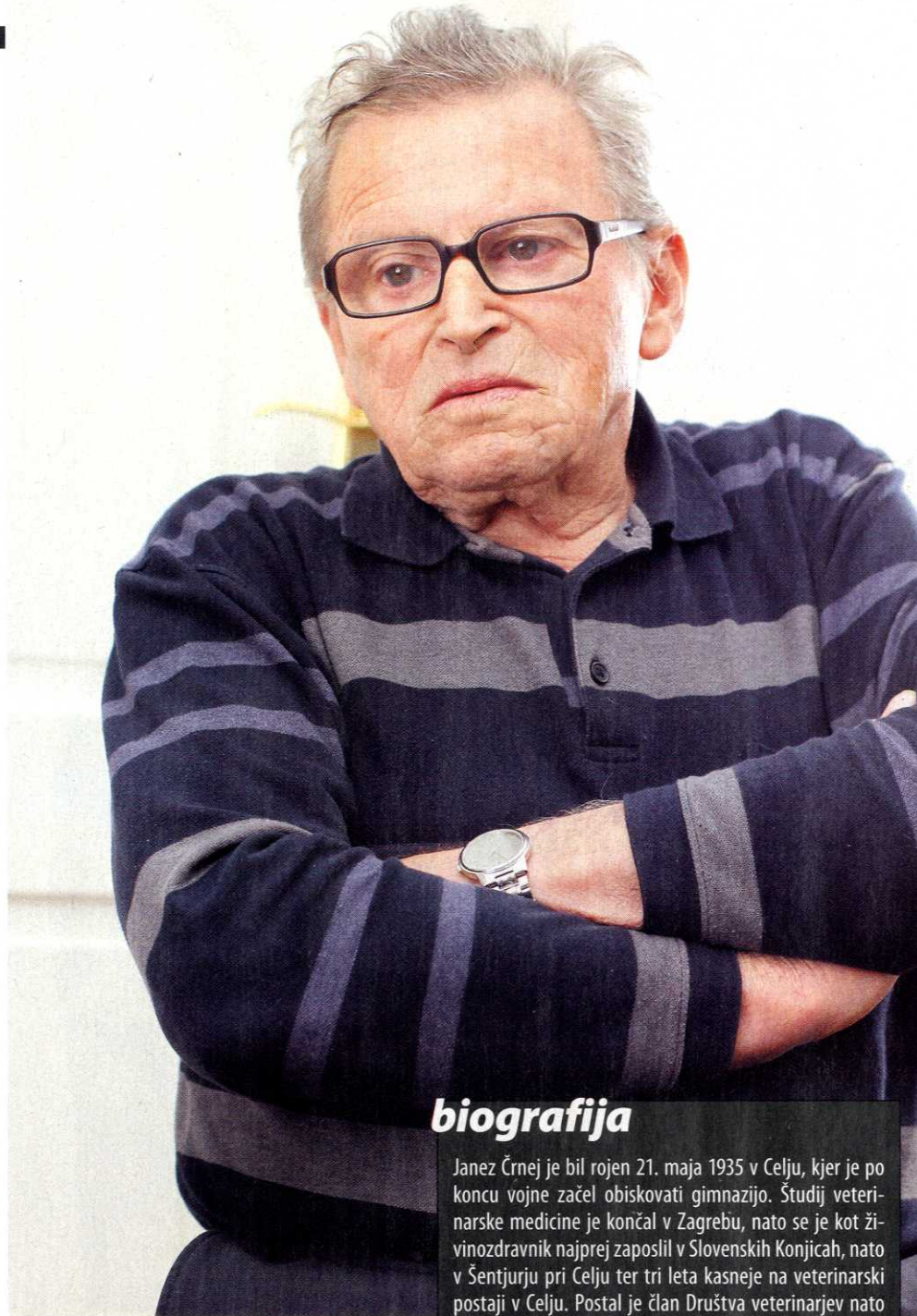
■ **Ali je bil v tem času v zaporu ali ne, bi se lahko še najbolj potrdilo z dokumenti iz Starega piskra, ki so jih Nemci pustili ob odhodu. Kje so?**

To zagotovo najbolj ve Andreja Rihter, ki je bila direktorica Muzeja novejšje zgodovine Celje. Poglejte, ko sem odgovarjal Ivanu Grobelniku, sem dodal dve fotokopiji z namenom, da si preberejo, kaj se je zgodilo v resnici in da ne bodo tako »gošarsko« napihnjene. Eno je fotokopija iz knjige Romana Leljaka, v katerem je prepis iz knjige Josipa Kotnika, doma s Frankolovega, ki je nato živel v Zagrebu. Bil je partizan, potem pa direktor raketnega središča. Prav Kotnik opisuje uboj Dragice Šibanc in omenja Slavico Gorenšek iz Frankolovega, ki je ženi takratnega vojniškega župana zaklala dva otroka, iz trebuha pa ji je izrezala še nerojenega. To je Kotnik, s partizanskim imenom Pepi, pov-

sem natančno opisal. Prav zato sem Grobelniku dal fotokopijo, ker z njim nisem hotel debatirati. Druga kopija je iz knjige Herberta Savodnika, v kateri opisuje aktivnost partizanov na območju Stranica. Prav tam so pričakali generala Antona Dorfmeistra, da so poleg njega ubili še dva generala, pa je popolna izmišljotina. Takrat sem bil star deset let, in ker sem živel na Frankolovem, sem videl, da so peljali Dorfmeistra mimo mene.

■ **Na vaše zapisane trditve se je z odgovorom odzvala tudi Mima Ostruh, likvidatorka s Teharij, ki je zatrjevala, da ni res, da je pobijala izpuščene ujetnike iz Bežigrada.**

Zaradi mojih trditev je odšla kar na dom gospe Runovec na največji kmetiji v Trnovljah; gospodar je bil kar dve leti zaprt v Kidričevem samo zato, ker ni hotel dati svojega posestva. Ker mi je gospa dala in-

biografija

Janez Črnej je bil rojen 21. maja 1935 v Celju, kjer je po koncu vojne začel obiskovati gimnazijo. Študij veterinarske medicine je končal v Zagrebu, nato se je kot žvinozdravnik najprej zaposlil v Slovenskih Konjicah, nato v Šentjurju pri Celju ter tri leta kasneje na veterinarski postaji v Celju. Postal je član Društva veterinarjev nato Društva za varstvo okolja, kjer je prevzel funkcijo predsednika. V času demokratičnih sprememb je postal član Slovenske demokratične zveze, v imenu Demosa je kandidiral za zbor občin. Tudi kot poslanec je bil še vedno predsednik Društva za varstvo okolja ter podpredsednik celjske komisije Demosa za odkrivanje grobišč. Sam je evidentiral skoraj sto grobišč na Celjskem, na njegovo pobudo so se začele izpovedi preživelih otrok umorjenih žrtev iz teharskega taborišča. Leta 1997 je postal član vladne komisije za izvajanje zakona o popravni krivic. Med dolgoletnim delovanjem v komisiji je prebiral več kot 25.000 osebno napisanih usod žrtev komunističnega režima in na desetine ustnih izpovedi otrok s Teharij in Petrička. Kot nekdanji predsednik komisije za odkrivanje grobišč je sodeloval v treh dokumentarnih filmih, Dosje Pogrešani, Zločin, ki ne zastara in Otroci s Petrička; leta 2009 je s spremno besedo Iva Žajdele izšla njegova knjiga Grobišča na Štajerskem, še vedno pa je aktiven pri odkrivanju novih grobišč. Z družino živi na Jožefovem hribu v Celju.

formacijo, jo je Mima Ostruh napadla, češ kaj je govorila o njej, potem pa še dejala, da bi morali take, kot je Črnej, kaj pobiti. Njena grožnja je bila očitno zelo učinkovita, saj svojci niso več pripravljeni govoriti.

■ **O pobojih na Celjskem je doslej izjemno veliko napisal Roman Leljak, ki je že v začetku devetdesetih let sodeloval pri razkrivanju zločina v Hudi jami. Kako se vaše zgodbe razlikujejo od njegovih glede na to, da sta imela različne sogovornike?**

Leljak je uporabil komunistične priče. Tako je s Teharij navedel ime in priimek partizanke in aktivistke Marice. Za Mlinarjevega Janeza je trdila, da je bilo tam le 160 žrtev, v resnici pa gre za štiri grobišča, dolga vsaj dvajset metrov. Tudi v primeru Slovenske Bistrice sem opazil, da je uporabil neki vir iz časopisa, ni pa vedel, da so bili izkopi narejeni do konca in da so v njih našli 430 žrtev. S tem je minimaliziral bistriški zločin zaradi površnosti ali nevednosti. Drugače je pri Ivu Žajdeli, ki je natančen in poskuša raziskati vse, kar je mogoče.

■ **Kdaj se je začelo evidentiranje grobišč na Celjskem in koliko jih je do danes sploh evidentiranih?**

Mislim, da jih je že kar večina evidentiranih, obenem so tudi geografsko opisana. Vse to sem v veliki meri opravil že jaz, saj sem kot veterinar na terenu začel popisovanje v letih 1988 in 1989. Ko je bila na pobudo Demosa leta 1991 ustanovljena komisija, sem jo peljal povsod tam, kjer sem bil že poprej. Zbrano pisno gradivo je ukradel novinar Peter Kavalarič ter ga objavil v tedanji celjski Novi dobi, kjer je bil urednik zdajšnji novinar Dela Brane Piano, lastnik pa Janez Sever. Prav Sever mi je še vedno dolžan potrditev informacije, da so v opuščeni rudnik Pečovnik spravljeni žive domobrance. V najinem pogovoru mi je to potrdil kar dvakrat. Da so se ti poboji izvajali na številnih krajih, pa je razvidno tudi iz divizijske razsodbe o ustrelitvi takrat 32-letne in štiri mesecev noseče Elze Leskovšek, poročene Premšak, leta 1947. Obsojili so jo na smrt, ker je razlagala, da je prišlo do pobojev v Hudi jami, Laškem, Košnici, Hudinji. Svojci so se pritožili, čez štirinajst dni pa so prejeli sporočilo, da je pomiloščena, a so jo v tem času že ustrelili. Svojem so v Starem piskru takrat dejali, da se je sprožil strel strazarja na dvorišču, krogla se je odbila od okna navznoter, kjer je bila Elza, in jo tako ustrelila. Vse to mi je povedala njena nečakinja, vse do danes pa še vedno niso dobili ničesar o njeni rehabilitaciji.

■ **Kako to, da je Elza Leskovšek vedela za različne kraje pobojev?**

V tej razsodbi natančno piše, da je imela fanta, ki je bil šofer pri Ozni, veliko je vedel, ker je prevažal ljudi. Tudi on je bil zaprt, mislim da okoli šest let. Čeprav se je Elzi zgodila velika krivica, njena nečakinja ni želela vložiti prošnje za popravilo krivic, potem ko je informacijo o tej razsodbi na svoji spletni strani objavil Jože dežman, pa so jo začeli celo klicati sorodniki in ji groziti. Lahko rečem, da je bila to kar burna raziskava.

■ **Ko ste bili predsednik komisije za raziskovanje množičnih pobojev na Celjskem, so bile podobne komisije ustanovljene tudi v drugih občinah, a niso opravile svojega dela. V nekaterih občinah jih sploh niso hoteli ustanoviti, pri čemer navajate primer občine Šmarje pri Jelšah, kjer je bil župan celo Franc Potočnik iz vrst SLS. Ali danes že veste, zakaj ni bil za ustanovitev komisije?** Takrat me je klical in dejal, da naj celjska komisija razišče pomore v Šmarju. Nisem vedel, zakaj si to želi, potem pa mi je župnik v Pilštajnu povedal, da je bil Potočnikov oče, doma iz Pilštajna, eden izmed likvidatorjev.

Gospa, ki je razširjala novice o grobiščih, je bila ustreljena.

■ **Kakšen pa je bil razlog Milana Dobnika, župana iz Žalca, kjer so bili v Dolini zvončkov v Grižah pobiti mladoletni domobranci, vendar tega poboja komisija v Žalcu ni raziskovala.**

Nad Dobnikom sem bil zelo razočaran, ker sem sprva mislil, da je na naši, Demosovi strani, vsaj delal se je tako. Ko so ga ob njegovi drugi izvolitvi za župana podprle borčevske organizacije in komunisti, mi je postalo vse jasno. Ko sem mu kasneje napisal pismo, je prišel k maši pri sv. Jožefu, po njej pa je stopil do mene in mi rekel, ali lahko naprej ostanem prijatelj. Kmalu zatem je naredil samomor.

■ **Kateri pa so bili njegovi razlogi, da ni želel raziskovati pobojev?**

Ne vem, mislim, da je to povezano z njegovo ženo, ki je bila hčerka šefinje v Štiggerjevi vili, kjer so bili posvojeni otroci staršev s Teharij. Sicer pa je bilo znano, da so se pri njem v Grižah zbirali celjski rdeči zgodovinarji, med njimi Dimitrovič, Kregar ... Čudno se mi je zdelo tudi to, da je kot žalski župan delil odklopanja brigadam VDV, med njimi Edvardu Golcu, partizanski vodji teharskega taborišča, in drugim.

■ **Zoper Edvarda Golca kot tudi druge likvidatorje je bila dana celo ovadba na vrhovno tožilstvo, vendar je nato vse potihnilo? Ali veste, kako se je zapletalo v primeru Edvarda Golca?**

Nič, bil je oproščen.

■ **Kako je umrl?**

Ljudje so govorili, da so mu morali zaradi hude sladkorne bolezni odrezati obe nogi in roki, po mojih podatkih pa je ostal brez ene roke in noge. Umrl je v celjski bolnišnici po pričevanju župnika, ki ga je hotel spovedati, pa ni ničesar obžaloval. Na župnika se je celo tako drl, da ga je slišala vsa bolnišnica, tako da je župnik zbežal iz bolnišnice zaradi njegovega kričanja.

■ **Ali ima sin Edvarda Golca še vedno znano picerijo Picicato na Teharjah?**

Ne, mislim, da jo je prevzel nekdo drug, sicer pa je njegov sin nedavno odprl veliko gostilno Grof na Vranskem. Prepričan sem, da je bilo veliko tega premoženja ustvarjenega s prodajo starin, ki jih je po vojni pridobil njegov oče Golc. Pri tem mu je pomagal slavni likvidator Tomo Jurčec, saj je hodil v prazna stanovanja, pridobljena pa nato nosil v Golčev avto. Takšna pridobitev se je zgodila tudi v primeru grofice Amalije Helman, ki je bila nekaj mesecev po vojni zaprta v Mlinarjevem Janezu, da so ji lahko v tem času izpraznili njeno vilo, ki je bila ob Pelikanovi vili v Razlagovi ulici. V njej je imela resnično veliko dragocenih predmetov in pohištva. Bila je namreč poročena s češkim grofom, ki se je po vrnitvi iz Monte Carla, kjer se je zaljubil v neko igralko in zapravljal družinsko premoženje, ustrelil vpricho žene pod oknom vile. Po njegovi smrti so banke prevzele graščino na Češkem, še vedno pa je bila grofica Amalija upravičena, da prevzame dragocenosti. Te so bile s tremi vagoni prepeljane v Celje, med njimi celo pohištvo iz Doževe palače v Benetkah, dragocena preproga, pa slike, med njimi Deček s piščalko.

Vse dragocenosti, po moji oceni vredne okoli dvesto milijonov dolarjev, je fotograf Pelikan tudi poslikal zaradi carine, filmi pa so po pričevanju Pelikanove hčerke Bože še vedno spravljani na zgornjih policah ateljeja. Če bi jih lahko videli, saj je seznam popisanih predmetov po nemarnosti izginil, bi Celjani morda lahko znova dobili po vojni zaplenjeno premoženje, za katerega je Helmanova po izpustitvi iz zaporu dobila le potrdilo, da so jih dali v muzej. Za zdaj je znano le to, da je pohištvo iz Doževe palače v lasti novomeške Krke, preproga je v celjski poročni dvorani, slika Dečka s piščalko pa naj bi bila po mojih

informacijah na Brionih, kar sem poskušal izvedeti s pomočjo sorodnika dr. Darka Černeja, ki je bil veleposlanik in je večkrat letoval tam. Moji mami je takrat le sporočil, da si lahko kar domišljam, da bom izvedel, kaj vse je na Brionih. Če bi imeli seznam ali vsaj fotografije vseh ukradenih predmetov, bi lahko marsikaj izvedeli, tudi to, kaj je bilo v Celju zaplenjeno.

■ **Med pričevalci poveljnih dogodkov izstopajo še zlasti otroci s Petrička, kljub temu pa niso bili nikoli zaslišani pred Pučnikovo komisijo? Zakaj ne?**

Mislím, da je bil Pučnik preobremenjen z drugimi zločini. Zadeva pa je bila tudi taka, da so otroci s Petrička ob srečanju s Pučnikom začeli razlagati, kdo je bil eden izmed likvidatorjev, kar ga je šokiralo. V knjigi sem ga omenil s kraticami, kar je tudi edina kratica v vsej knjigi.

■ **Čeprav je v Celju toliko grobišč, ljudje zanje sploh niso vedeli. Kako je to sploh mogoče, saj so bili poboji skoraj pred vrati domačij, kot potrjuje uboj nedolžnih beguncev v Medlogu?**

Težko odgovorim, verjetno je eden izmed razlogov ta, da so se pobojev sramovali, po drugi strani pa so se predvsem bali. Saj vidite, gospa, ki je razširjala novice o grobiščih, je bila ustreljena. To je bil hud pritisk na ljudi in večina med njimi je hotela vse pozabiti. Obenem se jim je zdelo, da je tako pač moralo biti, češ saj so bili okupatorji.

■ **Med okupatorje so tako uvrščeni tudi mladoletni fantje, mamice z dojenčki, begunci ... Tudi pri teh najbolj nedolžnih žrtvah se zločinci niso mogli ustaviti, celo več, le še bolj so se izživljali. Doslaj raziskani umori mladih mamic dokazujejo, da to še zdaleč niso bili osamljeni primeri.**

Teh pobojev je bilo več v Grižah, kjer sta bili usmrčeni dve nosečnici. Eno je na mostu čez Savinjo ustrelil kar oče nerojenega otroka, potem pa se je prav na istem mostu ubil tudi sam. Zaletel se je v voz z drogom, na katerega se je nato nabodel.

■ **Ženske, ki so jih potem pobili, so posiljevali v Mlinarjevem Janezu na Teharjah. To je potrdil eden izmed policistov na policijski zabavi, ki je bila prav pri Mlinarjevem Janezu. Danes v tej graščini stanuje znani celjski poslovnež Aleksander Jančar in nadaljuje tradicijo zabav. Podobno je bilo na Petričku, kjer so se po vojni zvrstile sindikalne zabave. Ali menite, da širša javnost sploh ve, kaj vse se je dogajalo na teh krajih?**

Ah, še vedno se delajo neumne. Poglejte, Celjani imamo kar dve šoli na grobiščih, na Golovcu in na Hudinji. Kadar

Celjani imamo kar dve šoli na grobiščih, na Golovcu in Hudinji.

praznujemo prvi november, ki je dejansko največji slovenski praznik, in hodi-mo na pokopališča, Celjani pridejo do njih le tako, da pravzaprav hodijo po prikritih grobovih. Kidričeva cesta je v resnici nekdanji »pancergraben«, nekoč napolnjen s trupli, in vsak dan se vozimo po njej. Vse luknje, ki so jih izkopali Nemci za protitankovske järke, flake in strelske järke, so morilci napolnili s trupli. Le kdaj se bomo zavedeli, da smo lahko del evropske civilizacije le tako, če spoštujemo vse mrtve?

■ **Kateri dogodki v Celju ostajajo za vas še vedno velika skrivnost?**

Predvsem taborišče Teharje, tretja deponija za Travnikom in rudnik Pečovnik, v katerem so pokončali domobran-cin v Celjane. Načrt starega rudnika v novih dokumentih sploh ni omenjen, glavna pričevalka pobojev v rudniku pa je bila starejša gospa, ki je umrla leta 2000. Da se lahko ohranjajo vse te skrivnosti, so zagotovo najbolj odgovorni sedanjí oblastniki, ki so namazani z vsem mogočim. Najbolj sem jezen na župana Šrota, ki je član zveze borcev in se prav zato obnaša tako neprijetno.

■ **Razlog, da ste se sami začeli ukvarjati s poboji, je povezan predvsem z vašim te-**

renskim delom veterinarja, saj ste tako lahko dobili veliko prikritih informacij.

Za grobišča me je v resnici najbolj spodbudil tedanji direktor celjske carinar-nice Miloš Blagotinšek. Skupaj sva bila v gimnaziji, kasneje pa sem mu zdravil psa. Nekaj časa je bil preiskovalni so-dnik, zato je vedel, da so bile pod Topro-vimi hišami najdene kosti, te pa so bile nato ponoči prepeljane na deponijo Cinkarne. Ko mi je začel razlagati, sem ga kar debelo gledal, na njegovo pobu-do sem se sestal s kmeti iz bližnjih va-si, ki so mi prav tako povedali za pobo-je na območju Hudinje, Ostrožnega in Dobrove, kjer je bila črnogorska briga-da. Po tem srečanju meseca nisem mogel spati, saj sem bil tako razočaran nad lepim pojmom partizanov in »teren-cev«. Razmišljal sem, da vendar ne mo-re biti res, da smo Slovenci takšni.

■ **Kljub temu ste si želeli samostojne Slo-venije. Tako ste bili že leta 1988 med usta-novitelji celjske skupine, ki se je istega le-ta zavzela za izpustitev četverice. Ta dogo-dek postane toliko pomembnejši ob letoš-nji dvajseti obletnici osamosvojitve.**

Nanj me spominja tale šopke s sloven-sko trobojnico. Šopke sta pomagali pri-praviti dve sošolki, nato smo jih ob na-ši 35. obletnici mature razdelili med 52 zbranih maturantov celjske gimnazi-je. Takrat smo podpisali poslanico za izpustitev četverice, pismo pa naslovi-li na Bavčarjevo komisijo. Lepo spre-mno besedo k podpisom je takrat napi-sal dr. Matjaž Kmecl. Bil sem prepričan, da mora tudi moja generacija sodelovati pri slovenski osamosvojitvi. ■